การบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

A CASE STUDY OF THE DHAMAYUTTIKA ECCLESISSTIC AFFAIRS ADMINISTRATION GUIDELINES AT WAT CHEDI LUANG MUANG CHIAGMAI

พระมหาอดิสร อินฺทปญฺโญ
PhamahaAdisorn Intapanyo
พระครูสมุห์ธนโชติ ธีรธมฺโม
Phrakrusamu Thanachot Ciradhammo,
ดร.สงัด เชียนจันทึก
Dr. Sangud Cheanjantik
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
Mahamakut Buddhist University Lanna Campus,Thailand
E-mail Adisorn_0083@Gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร ได้แก่กลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจงที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารกิจการคณะสงฆ์และพระภิกษุที่อยู่ภายใต้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ เป็นพระสงฆ์ที่มีหน้าที่บริหารกิจการคณะสงฆ์จำนวน 8 รูปและพระภิกษุที่อยู่ภายใต้การบริหารกิจการคณะสงฆ์จำนวน 12 รูปเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาตามเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า:

1. สภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการปกครอง การปกครองวัดต้องดูแลภิกษุสามเณรในหลายช่วงวัยทำให้ต้องมีระเบียบวินัยเป็นเครื่องรักษาหมู่คณะให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ด้านศาสนศึกษา วัดเจดีย์หลวงได้ส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรมาโดยตลอดทั้งสายการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์

ด้านการศึกษาสงเคราะห์เป็นสิ่งช่วยสนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านการศึกษาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจเพราะหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเจดีย์หลวงมีรูปแบบและขนบธรรมเนียมที่สืบทอดกันมาหลายรุ่นและยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของวัดเจดีย์หลวง ด้านสาธารณูปการเป็นปัจจัยหลักที่จะช่วยสนับสนุนคุณภาพชีวิตของพระภิกษุสามเณรที่พักอาศัยภายในวัดเจดีย์หลวงเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพของความเป็นอยู่ของพระภิกษุสามเณร ด้านการสาธารณสงเคราะห์ของวัดเจดีย์หลวงที่ทำนั้นเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างพระภิกษุสามเณรกับชาวบ้านให้มีความใกล้ชิดกันการช่วยเหลือกซึ่งกันและกัน

2. วิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุตด้านการปกครอง วัดเจดีย์หลวงได้มีการจัดการปกครองโดยดำเนินการตามนโยบายของมหาเถระสมาคมมีการแบ่งหน้าที่การรับผิดชอบแต่งตั้งคณะกรรมการให้มีหน้าที่ในการบริหารวัดมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวนโยบายการบริหารร่วมกัน การเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณรภายในวัดเจดีย์หลวงเน้นการเรียนการสอนนักธรรมบาลีเป็นหลักซึ่งเป็นหัวใจหลักของพระปริยัติธรรม ความสำคัญในด้านการให้คุณธรรมแก่เยาวชนเป็นพื้นฐานสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเบื้องต้น ยึดเอาหลักเกณฑ์ที่บูรพาจารย์วางแนวทางปฏิบัติและนำมาเผยแผ่และการปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างให้เห็น การดูแลของสงฆ์เป็นงานที่ต้องใส่ใจให้ความสำคัญเพราะสิ่งของเหล่านั้นได้ชื่อว่าเป็นของสงฆ์คือไม่ได้มีผู้หนึ่งผู้ใดเป็นเจ้าของทุกท่านทุกรูปอยู่ในวัดคือเจ้าของวัดและช่วยกันสอดส่องดูแลรักษาและหวงแหนศาสนสถานและวัดวาอาราม การพัฒนาวัดให้เป็นพึ่งทางจิตใจแก่ญาติโยมเมื่อยามมีทุกข์หรือต้องการทำบุญในคราวโอกาสสำคัญต่างๆ

3. แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุตด้านการปกครอง ควรลดทิฐิของผู้บริหารเพื่อให้สังคมพระสงฆ์น่าอยู่ การส่งเสริมการศึกษาในทุกช่วงวัย การยึดหลักธรรมของครูบาอาจารย์มาปฏิบัติ การสอนธรรมะให้มีความหลากหลายและแปลได้หลายภาษา การร่วมกันดูแลและทำความสะอาดให้วัดน่าอยู่ การเอื้อเฟื้อต่อชาวบ้านที่อยู่รอบๆวัดหรือที่ประสบภัยปัญหาต่าง

คำสำคัญ: การบริหารกิจการ, คณะสงฆ์ธรรมธรรมยุต, วัดเจดีย์หลวง

The objectives of this research were 1) to study the state of affairs administration of the Dhammayut Sangha. Wat Chedi Luang Worawihan, Muang District, Chiang Mai Province 2) to analyze the business administration of the Thammayut Sangha Wat Chedi Luang Worawihan, Muang District, Chiang Mai Province. Wat Chedi Luang Worawihan, Mueang District, Chiang Mai Province which is a qualitative research By specifying the target groups involved in the administration of the affairs of the Dhammayut Sangha Wat Chedi Luang

Worawihan These include specific target groups who are responsible for the administration of Sangha affairs and the monks under Sangha affairs administration. There were 8 monks who were in charge of Sangha affairs and 12 monks who were under Sangha affairs. Data collection tools were structured interviews. The data was analyzed using a content-based descriptive analysis..

The results showed that:

1. The state of administration of affairs of the Dhammayut Sangha Wat Chedi Luang Worawihan, Mueang District, Chiang Mai Province Administrative The administration of the temple has to take care of the monks and novices of various ages, thus requiring discipline as a tool to keep the group in order. religious studies Wat Chedi Luang has promoted the education of monks and novices throughout the study of Scripture. Department of General Education welfare education In the field of welfare education, it helps to strengthen the study of the Buddhist teachings and dharmas for the general public who are interested in the dharma and teachings of Buddhism. In terms of propagating Buddhism, Chedi Luang Temple has styles and traditions that have been handed down for many generations and still remain the uniqueness of Chedi Luang Temple. Public utility is the main factor that will support the quality of life of monks and novices living in Chedi Luang Temple, an indicator of the quality of living of monks and novices. The public welfare aspect of Wat Chedi Luang that has been done is to connect the relationship between monks and novices to be closer to each other and help each other.

2. Analyze the administration of affairs of the Dhammayut Sangha in terms of administration. Wat Chedi Luang has been managed according to the policy of the Sangha Sangha. Responsibilities have been divided, and committees have been appointed to be responsible for the administration of the temple. Participate in formulating common administrative policies. The teaching and learning of the monks and novices in Wat Chedi Luang mainly focuses on the teaching of Pali Dhamma practice, which is the heart of the Scriptures. The importance of giving virtue to youth is an important basis for instilling basic morality and ethics. Adhere to the principles that Buraphachan has laid down the practice guideline and disseminated and practiced as an example. Taking care of the monks is a task

that must be paid attention to and important because those things are known as belonging to the monks, that is, there is no one owner, everyone in the temple is the owner of the temple and helps to monitor, maintain and cherish the religion. places and temples Developing the temple to be a spiritual refuge for relatives when they are in trouble or want to make merit on important occasions.

3. Guidelines for administration of affairs of the Dhammayut Sangha in the administration Should reduce the pride of the administrators to make the monks society liveable. Promoting education for all ages adherence to the principles of Kruba Ajay to practice Dharma teaching is diverse and can be translated into many languages. joint care and cleaning to make the temple livable Be kind to the villagers around the temple or those who suffer from various problems.

Keywords: Business Administration, Thammayut Sangha, Wat Chedi Luang

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.3.2 เพื่อวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.3.3 เพื่อเสนอแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุติ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary research) และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกรอบของบทบาท ปัญหาอุปสรรคของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุติ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดของการวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เจ้าอาสวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ครูผู้สอน ส่วนเกี่ยวข้องกับวัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุติ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจงที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารกิจการคณะสงฆ์และพระภิกษุที่อยู่ภายใต้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ เป็นพระสงฆ์ที่มีหน้าที่บริหารกิจการคณะสงฆ์จำนวน 8 รูปและพระภิกษุที่อยู่ภายใต้การบริหารกิจการคณะสงฆ์จำนวน 12 รูป ประกอบด้วย

1) เจ้าอาวาส จำนวน 1 รูป
2) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวน 7 รูป
3) ครูผู้สอน จำนวน 6 รูป
4) พระภิกษุ จำนวน 3 รูป
5) สามเณร จำนวน 3 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัยและการนิยามศัพท์ปฏิบัติการ ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเพื่อที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ร่างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ครอบคลุมและสามารถตอบวัตถุประสงค์ได้ โดยได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย

ตอนที่ 2 สภาพการการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุติ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุติ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 4 แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุติ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการวิจัย

นำร่างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและเสนอแนะไปแก้ไขให้ถูกต้องตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้นำเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ที่ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำและแก้ไขแล้วเสนอต่อที่ปรึกษาในการใช้สำนวนภาษา ตลอดจนพิจารณาถึงความเหมาะสมทั่วไปของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ โดยให้ครอบคลุมถึงรายละเอียดของเนื้อหา เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นการเก็บข้อมูลโดยจากกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุติ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร ในระหว่างเดือน มกราคม ถึง เมษายน 2565 โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิง

1) มีหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมแนบเอกสารที่เป็นเครื่องมือสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างไปยังผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อให้เตรียมตัวและกำหนดเวลาในการให้สัมภาษณ์

2) ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ พร้อมเตรียมอุปกรณ์ในการสัมภาษณ์ เช่น เทปบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก โทรศัพท์

เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้ว ทำการถอดเทปบันทึกเสียง แล้วนำมาวิเคราะห์ ประมวลผล ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดในการวิจัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในกรณีที่ข้อมูลไม่สมบูรณ์ผู้วิจัยได้เก็บเพิ่มเติมในภายหลังจากผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ข้อมูลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการศึกษาเอกสารพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ รายงานการวิจัย หนังสือวิชาการ บทความวิชาการ กฎหมาย ระเบียบ ตำรา สิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งการค้นคว้าจากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์อีเลกทรอนิกส์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย คือ เจ้าอาสวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ครูผู้สอนส่วนเกี่ยวข้องกับวัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ออกมาในรูปเชิงพรรณนา และได้จัดหมวดหมู่ในประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาให้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่างๆ อันเป็นการวิเคราะห์ออกมาในรูปเชิงพรรณนา ตามหมวดหมู่ในประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้แล้วนำเสนอรายงานวิจัยโดยการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ ตามรูปแบบและกฎเกณฑ์ที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนดไว้ โดยแบ่งออกเป็น 6 บท คือ

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

เมื่อนำเสนอรายงานวิจัยแล้วนำมาแก้ไข เขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ตามที่คณะกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ได้แนะนำไว้

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการปกครอง การปกครองวัดต้องดูแลภิกษุสามเณรในหลายช่วงวัยทำให้ต้องมีระเบียบวินัยเป็นเครื่องรักษาหมู่คณะให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ด้านศาสนศึกษา วัดเจดีย์หลวงได้ส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรมาโดยตลอดทั้งสายการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์เป็นสิ่งช่วยสนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านการศึกษาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจเพราะหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเจดีย์หลวงมีรูปแบบและขนบธรรมเนียมที่สืบทอดกันมาหลายรุ่นและยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของวัดเจดีย์หลวง ด้านสาธารณูปการเป็นปัจจัยหลักที่จะช่วยสนับสนุนคุณภาพชีวิตของพระภิกษุสามเณรที่พักอาศัยภายในวัดเจดีย์หลวงเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพของความเป็นอยู่ของพระภิกษุสามเณร ด้านการสาธารณสงเคราะห์ของวัดเจดีย์หลวงที่ทำนั้นเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างพระภิกษุสามเณรกับชาวบ้านให้มีความใกล้ชิดกันการช่วยเหลือกซึ่งกันและกัน

2. วิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุตด้านการปกครอง วัดเจดีย์หลวงได้มีการจัดการปกครองโดยดำเนินการตามนโยบายของมหาเถระสมาคมมีการแบ่งหน้าที่การรับผิดชอบแต่งตั้งคณะกรรมการให้มีหน้าที่ในการบริหารวัดมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวนโยบายการบริหารร่วมกัน การเรียน

การสอนของพระภิกษุสามเณรภายในวัดเจดีย์หลวงเน้นการเรียนการสอนนักธรรมบาลีเป็นหลักซึ่งเป็นหัวใจหลักของพระปริยัติธรรม ความสำคัญในด้านการให้คุณธรรมแก่เยาวชนเป็นพื้นฐานสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเบื้องต้น ยึดเอาหลักเกณฑ์ที่บูรพาจารย์วางแนวทางปฏิบัติและนำมาเผยแผ่และการปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างให้เห็น การดูแลของสงฆ์เป็นงานที่ต้องใส่ใจให้ความสำคัญเพราะสิ่งของเหล่านั้นได้ชื่อว่าเป็นของสงฆ์คือไม่ได้มีผู้หนึ่งผู้ใดเป็นเจ้าของทุกท่านทุกรูปอยู่ในวัดคือเจ้าของวัดและช่วยกันสอดส่องดูแลรักษาและหวงแหนศาสนสถานและวัดวาอาราม การพัฒนาวัดให้เป็นพึ่งทางจิตใจแก่ญาติโยมเมื่อยามมีทุกข์หรือต้องการทำบุญในคราวโอกาสสำคัญต่างๆ

3. แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุตด้านการปกครอง ควรลดทิฐิของผู้บริหารเพื่อให้สังคมพระสงฆ์น่าอยู่ การส่งเสริมการศึกษาในทุกช่วงวัย การยึดหลักธรรมของครูบาอาจารย์มาปฏิบัติ การสอนธรรมะให้มีความหลากหลายและแปลได้หลายภาษา การร่วมกันดูแลและทำความสะอาดให้วัดน่าอยู่ การเอื้อเผื่อต่อชาวบ้านที่อยู่รอบๆวัดหรือที่ประสบภัยปัญหาต่าง

อภิปรายผล

1) จากผลการวิจัยพบว่า บริบทของการปกครองของวัดเจดีย์หลวงนั้น จะมีคณะกรรมการสงฆ์ซึ่งต้องเป็นพระภิกษุในสังกัดวัดเจดีย์หลวง และต้องมีคุณวุฒิวัยวุฒิที่พร้อมในการการทำงาน ต้องสังกัดในวัดเจดีย์หลวงและเป็นพระเถระมีอายุพรรษา10 ขึ้นไปและมีฆราวาสที่ทำหน้าที่ไวยาวัจกรของวัดเพื่อดูแลอำนวยความสะดวกในบางกิจที่พระภิกษุทำไม่ได้ วัดเจดีย์หลวงในปัจจุบันแบ่งเป็นคณะหลักๆสองคณะ คือ คณะเจดีย์หลวงและคณะหอธรรมซึ่งมีหัวหน้าคณะและรองหัวหน้าที่แต่งตั้งโดยเจ้าอาวาสเพื่อกระจายอำนาจในการปกครองได้ดีขึ้นซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับบุคคล การเงิน ทรัพยากรหรือวัตถุ เป็นภารกิจของผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาโดยตรงสอดคล้องกับแนวคิดของสมคิด บางโมที่ได้กล่าวไว้ว่า 1) คนหรือบุคคล (Man) เป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารงาน หน่วยงาน กลุ่มงานหรือองค์การต่าง ๆ จำเป็นต้องมีคนที่ปฏิบัติงาน ผลงานที่ดีจะออกมาได้ต้องประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผล ความรับผิดชอบต่อองค์การหรือหน่วยงานนั้น ๆ 2) เงิน (Money) หน่วยงานจำเป็นที่จะต้องมีงบประมาณ เพื่อการบริหารงานหากขาดงบประมาณ หรือการเงินไม่มีความต่อเนื่อง การบริหารงานของหน่วยงานก็ยากที่จะบรรลุเป้าหมาย 3) ทรัพยากรหรือวัตถุ (Material) การบริหารจำเป็นต้องมีวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรใน การบริหาร หากหน่วยงานขาดวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานหรือทรัพยากรในการบริหารแล้วก็ย่อมจะเป็นอุปสรรค หรือก็ให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน 4) การบริหารจัดการ (Management) เป็นภารกิจของผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาโดยตรง คือเป็นกลไกและตัวประสานงานที่สำคัญที่สุดในการประมวล ผลักดันและดูแลปัจจัย

ต่าง ๆ ทั้ง 3 ประการให้สามารถดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจนบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานตามที่ต้องการ

2) จากผลการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนในสำนักศาสนศึกษานั้นไม่ใช่เฉพาะนักธรรมบาลียังมีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญซึ่งทำการเรียนในภาคกลางวันทั้งวันทำให้เวลาไม่พอที่จะบริหารให้ลงตัวกับการเรียนนักธรรมบาลีในช่วงเย็นผู้เรียนที่จะประสบความสำเร็จจึงมีน้อย สอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาของ คณะสงฆ์มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ 2 ประการ คือ จัดการศึกษาเพื่อสร้างศาสนทายาท และจัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเรียกว่า การศึกษาสงเคราะห์ สำหรับเด็กจากครอบครัวยากจนหรือ อยู่ในถิ่นทุรกันดารที่รัฐไม่สามารถจัดการศึกษาได้ทั่วถึง คณะสงฆ์ถือว่าหลักสูตรนักธรรมและบาลี เป็นการศึกษาเพื่อสร้างศาสนทายาท ส่วนหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษา สงเคราะห์

3) จากผลการวิจัยพบว่า การดูแลสามเณรนั้นก็ถือว่า เป็นการช่วยเหลือสังคมครอบครัวไปในตัว เพราะเป็นการแบ่งเบาภาระให้กับบางครอบครัวที่ไม่มีความพร้อมในการสนับสนุนบุตรหลานเพราะบางครอบครัวพ่อแม่ผู้ปกครองอาจจะไม่ได้อยู่เลี้ยงดูบุตรหลานของตนเองอย่างใกล้ชิดจึงฝากเข้ามาไว้ในพระพุทธศาสนาให้พระดูแล อย่างน้อยก็ลดความเสี่ยงของเด็กในวัยช่วงเข้าสู่ความเป็นวัยรุ่นสอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลิศ โสภา และคณะ (2553) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาสงเคราะห์ คือ การศึกษานอกเหนือจากการศาสนศึกษา การสงเคราะห์นั้นเพื่อเกื้อกูลแก่การศึกษา สถาบันการศึกษา หรือ บุคคลผู้กำลังศึกษา ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจน ตามพระราชประสงค์ มีความมุ่งหมายให้วัดและพระภิกษุในพระศาสนาได้จัดการตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชนของชาติและพระภิกษุสามเณร ส่วนหนึ่ง เป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนได้เข้าใกล้วัด

4) จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าอาวาสจึงทำให้เห็นเป็นตัวอย่างให้พระภิกษุสามเณรภายในวัดได้เห็น เพราะคำสอนที่มีค่าคือการทำให้ดูเป็นตัวอย่างถ้าหากไม่ทำหรือทำไม่ได้การจะไปบอกไปสอนแม้จะหวังความเจริญแก่พระภิกษุสามเณรภายในวัดเจดีย์หลวงแค่ไหนก็ตามอาจถูกย้อนคำถามมาสู่ผู้ไปบอกไปสอนว่าสิ่งที่มาบอกมาสอนนั้นท่านทำได้หรือได้ทำหรือยังสอดคล้องกับหลักกัลยาณมิตตธรรมที่ว่า 1) น่ารัก คือ มีเมตตากรุณา ใส่ใจคนและประโยชน์สุขของเขาเข้าถึงจิตใจ สร้างความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเอง ชวนใจผู้เรียนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม 2) น่าเคารพ คือ เป็นผู้หนักแน่น ถือหลักการเป็นสำคัญ และมีความประพฤติสมควรแก่ฐาน ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย 3) น่าเจริญใจ คือ มีความรู้จริง ทรงภูมิปัญญาแท้จริง และเป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนอยู่เสมอ เป็นที่น่ายกย่องควรเอาอย่าง ทำให้ศิษย์เอ่ยอ้างและรำลึกถึงด้วยความซาบซึ้ง มั่นใจ และภาคภูมิใจ 4)รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี 5) อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถามแม้จุกจิก ตลอดจนคำล่วงเกินและคำตักเตือนวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ อดทนฟังได้ ไม่เบื่อหน่าย

ไม่เสียอารมณ์ 6) แถลงเรื่องล้ำลึกได้ คือ กล่าวชี้แจงเรื่องต่างๆ ที่ยุ่งยากลึกซึ้งให้เข้าใจได้ และสอนศิษย์ให้ได้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป 7) ไม่ชักนำในอฐาน คือ ไม่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย หรือเรื่องเหลวไหลไม่สมควร

5) จากผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการบริหารวัดและพระภิกษุสามเณรภายในวัดที่ต้องสื่อสารตอบคำถามให้ชาวบ้านหรือผู้ที่ตั้งคำถามให้เข้าใจถึงเจตนาของทางวัดที่ทำการซ่อมบำรุงเสนาสนะและศาสนสถานต่างให้คำตอบเป็นไปในทิศทางเดียวกันอาจจมีประเด็นเห็นแย้งก็ให้นำสู่ที่ประชุมคณะสงฆ์เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวสอดคล้องกับแนวดำริของสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญโญ) ได้กล่าวถึงการบริหารวัดว่าต้องปฏิบัติให้ได้ 3 หลัก คือ 1. สะอาด หมายถึง การดูแลและการจัดการวัดที่ดี ไม่สกปรก รกรุงรัง จัดเสนาสนะ เป็นระเบียบ เรียบร้อยเป็นที่เกิดศรัทธาประสาทะแก่ผู้มาพบเห็น ไม่สร้างความขุ่นข้องใจแก่ผู้มาเยือน2. สว่าง หมายถึง การจัดวัดที่ดูโปร่งสบายตาม ไม่รกทึบหรือมีความสลับซับซ้อน เน้นความเรียบง่ายและเป็นประโยชนสอยสูงสุด3. สงบ หมายถึง วัดเป็นสถานที่สงบจากอบายมุขมีความร่มเย็นเป็นสุขด้วยสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ ความหมายของการบริหารวัดเป็นการจัดการกับทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่วัด ซึ่งหมายถึงการจัดวางโครงสร้างในการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดให้มีลำดับขั้นตอน ที่มีระเบียบแบบแผนที่เหมาะสม เพื่อให้สะดวกในการติดต่อประสานงาน เพราะวัดเป็นสถานที่สาธารณะและเป็นแหล่งรวมใจของชาวพุทธทั้งหลาย ดังนั้น วัดจึงควรมีการจัดการกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ

6) จากผลการวิจัยพบว่า การสาธารณสงเคราะห์ของวัดเจดีย์หลวงได้รับคำชื่นชมจากชาวบ้านว่าวัดเจดีย์ได้ให้ความสำคัญในทุกๆเรื่องด้วยลักษณะเช่นนี้ทำให้ชาวบ้านกับพระภิกษุสามเณรที่อาศัยอยู่ภายในวัดเจดีย์หลวงมีความใกล้ชิดกันมากขึ้นและอยู่ด้วยการหวังประโยชน์สุขต่อกันสอดคล้องกับแนวคิดของไอศูรย์ อินทร์เพชร ได้กล่าวถึงการสารธารณสงเคราะห์ว่า เป็นการดำเนิน กิจการเพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ หรือเป็นสถานที่ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของประชาชนทั่วไป พระสังฆาธิการในฐานะที่เป็นผู้นำควรมีบทบาทด้วยการเสนอแนะ เป็นผู้ให้ความคิดริเริ่มให้ชุมชมได้ทำประโยชน์ส่วนรวม ทั้งทางวัตถุและจิตใจ หรือนำสิ่งของที่ได้รับบริจาคมาเฉลี่ยแบ่งบันให้เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไปและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับนโยบายของกรมการศาสนาที่กล่าวว่า การสาธารณสงเคราะห์เป็นกิจการของคณะสงฆ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคม คือ ควบคุมและส่งเสริมการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ การสาธารณสงเคราะห์แยกโดยลักษณะมี 4 ประการ คือ

1. การดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลได้แก่ วัดหรือคณะสงฆ์ มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน การตั้งมูลนิธิเพื่อคนยากจน หรือกิจการอื่น ๆ

2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น ซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือเอกชน ให้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่สังคม ชุมชน เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาชุมชน การพัฒนาตำบล การช่วยป้องกันยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น

3. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูล สถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ เช่น สร้างถนนหนทาง ขุดลอกคูคลอง สร้างฌาปนสถาน (นอกวัด) สร้างการประปา เป็นต้น

4. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในกาลที่ควร ช่วยเหลือ เช่น การประสบอุทกภัย การประกันอัคคีภัย ประสบลมหนาว หรือแม้ยามปกติตามโอกาส มีการจัดการช่วยเหลือด้วยการจัดการสงเคราะห์ เช่น สงเคราะห์คนชรา สงเคราะห์คนพิการ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุสามเณรที่ทำหน้าที่ดูแลปกครองต้องมีหลักธรรมในการดูแลซึ่งกันและกันด้วยหวังความเจริญงอกงามทั้งด้านการศึกษาเรียนรู้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาและการนำเอาหลักธรรมคำสอนนั้นไปประพฤติปฏิบัติ ดังนั้นพระภิกษุที่จะทำหน้าที่ในการปกครองหมู่คณะต้องผ่านการพิจารณาจากเจ้าอาวาสและคณะกรรมการสงฆ์ภายในวัด

2) จากผลการวิจัยพบว่า วิชาการทางพระพุทธศาสนานั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมากโดยเฉพาะสังคมในปัจจุบันที่ต้องการคนมีความรู้คู่กับคุณธรรมในจิตใจการสร้างคนให้มีพร้อมในสองด้านจึงเป็นอัตตลักษณ์สำคัญของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา นักศึกษาทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์จำนวนมากจึงเข้ามาศึกษาหาความรู้ความโดดเด่นทางด้านวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนาช่วยจรรโลงสังคมให้ดีงามขึ้น ดังนั้น สถาบันการศึกษาภายในวัดเจดีย์หลวงควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาบุคลากรและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรเจ้าหน้าที่รวมถึงนักศึกษาให้มีความภูมิใจในสถานบันการศึกษาและสามารถนำหลักธรรมคำสอนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตของตนได้

3) จากผลการวิจัยพบว่า วัดเจดีย์หลวงได้สงเคราะห์แก่สังคมในหลายมิติ พิธีกรรมทางศาสนาหรือศาสนพิธีที่ช่วยเหลือชาวบ้านให้ได้เรียนรู้เข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นการจัดให้มีกิจกรรมทางศาสนาที่คณะกรรมการจัดให้มีภายในวัดเจดีย์หลวงเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้ชาวบ้านได้มีโอกาสใกล้ชิดพระพุทธศาสนาเพื่อได้สั่งสมบุญกุศลและเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านการประกอบพิธีกรรมที่ทางวัดเจดีย์หลวงจัดขึ้น

4) จากผลการวิจัยพบว่า การยอมรับเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการเผยแผ่ต้องทำด้วยความระมัดระวังและคัดกรองข้อมูลที่ต้องการสื่อสารออกไปอย่างรอบคอบโดยเฉพาะการสื่อสารในปัจจุบันอาจจะทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธาของประชาชนชาวบ้านได้เพราะเกิดขึ้นแบบทันทีทันใดนั่นเอง ดังนั้นคณะกรรมการวัดเจดีย์

หลวงต้องมีส่วนในการตรวจสอบประเมินพฤติกรรมในการใช้สื่อเทคโนโลยีของพระภิกษุสามเณรไม่ให้ละเมิดพระธรรมวินัยอันจะนำความเสื่อมเสียมาสู่วัดเจดีย์หลวงและมีประกาศห้ามไม่ให้ใช้ชื่อของวัดไปประกอบการเรียกรับบริจาคโดยไม่ได้รับอนุญาตจากทางคณะกรรมการวัดเจดีย์หลวง

5) จากผลการวิจัยพบว่า การกระจายงานสู่พระภิกษุสามเณรภายในวัดเป็นเรื่องสำคัญที่จะไม่ให้ตกเป็นภาระของผู้หนึ่งผู้ใดเกินไปคณะกรรมการบริหารวัดเจดีย์หลวงในปัจจุบันได้กระจายงานด้านสาธารณูปการแก่พระภิกษุสามเณรจนไปถึงโยมที่พักอาศัยอยู่ในวัดเจดีย์หลวงที่ทำหน้าที่เด็กวัดเพราะทุกคนที่ได้รับมอบหมายภาระหน้าที่ก็จะมีความภูมิใจว่าตนเองมีคุณค่าต่อวัดเจดีย์หลวงและได้ตอบแทนวัดเจดีย์หลวงที่ได้ให้ที่อยู่ที่อาศัยแก่ตนเอง ดังนั้นคณะกรรมการวัดเจดีย์หลวงต้องมีการวางแนวนโยบายที่จะคัดเลือกพระภิกษุสามเณรที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของวัดให้ได้ทำหน้าที่ของวัดตามความสามารถที่ตนถนัดและสร้างโครงสร้างการบริหารจัดการดูแลอย่างเป็นระบบมีการประชุมตรวจสอบประสิทธิภาพกันเนืองๆ

6) จากผลการวิจัยพบว่า หากวัดไม่เอื้อเฟื้อกับชาวบ้านจะทำให้ชาวบ้านเอาใจออกห่างจากวัดเรื่อยๆปัญหาเมื่อเกิดขึ้นก็จะไม่สามารถแก้ไขร่วมกันได้เพราะการแก้ไขปัญหาด้วยการร่วมมือกันด้วยความมีสติแล้วจะทำให้ปัญหาใหญ่กลายเป็นเรื่องเล็ก ถ้าใช้อคติในการแก้ไขปัญหาจากเรื่องเล็กๆน้อยๆก็จะกลายเป็นเรื่องที่ลุกลามใหญ่โตได้ ดังนั้นคณะสงฆ์ คณะกรรมการวัดเจดีย์หลวงควรกำหนดนโยบายให้พระภิกษุสามเณรได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือประชาชนยามทุกข์ยาก ประสบอุบัติภัย รวมทั้งโรคระบาดโรคอุบัติขึ้นใหม่

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรวิจัยบทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการวัดเจดีย์หลวงวรวิหาร

2) ควรวิจัยแนวคิดในการปรับปรุงศาสนสถานภายในวัดเจดีย์หลวงวรวิหาร จังหวัดเชียงใหม่

3) ควรวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต วัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่

4) ควรวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดเชียงใหม่

5) ควรวิจัยแบบบูรณาการพุทธธรรมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์

บรรณานุกรม

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). พุทธวิธีบริหาร (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) , 2549

บุญเลิศ โสภา และคณะ. วัดพัฒนา 52. (นครปฐม : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ), (2553)

พระมหาปุณณสมบัติ ปภากโร (บุญเรือง).(2564 กรกฎาคม-กันยายน) การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาของสามเณรวัดเจดีย์หลวง.วารสารวิชาการธรรมทรรศน์.ปีที่21ฉบับที่3. (กรกฎาคม-กันยายน) 2564.

พระมหาวิวัต มาเนสโก (ศิริรัตน์)และคณะ.บทคัดย่อ การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของคณะสงฆ์ไทยในทวีปยุโรป:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2564

พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตฺตโสภโณ). พุทธศาสตร์ปริทรรศน์ รวมในผลงานทางวิชาการ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา. (กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2548.

พลาดิศัย สิทธิธัญกิจ : รัฐไทยกับการปฏิรูปพุทธศาสนา ในสมัยรัชกาลที่ 4 (กรุงเทพฯ : สยามความรู้),2547, หน้า. 55-64

วิจิตร ศรีสอ้าน และคณะ. (2548). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหาร. (ออนไลน์).

วิโรจน์ สารรัตนะ การบริหาร หลักการ ทฤษฎี ประเด็นทางการศึกษาและบทวิเคราะห์องค์การศึกษาไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). (กรุงเทพฯ : พิมพ์พิสุทธ์). 2545, หน้า 3 – 5

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ การจัดการและการพัฒนา. (กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา 2545), หน้า 18 – 19

สมคิด บางโม. การบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏพระนคร), 2546. หน้า 60